

Text, tid och handling i ett reglerat rum

En diskursanalys av mediering i hybrid arbetslivskommunikation

Av MONA BLÅSJÖ

Abstract

Blåsjö, Mona, mona.blasjo@su.se, Professor, Department of Swedish Language and Multilingualism, Stockholm University. "Text, time and action in a regulated room. A discourse analysis of mediation in hybrid work life communication". *Språk och stil* NF 32, 2022, pp. 5–37.

Calls have been raised for more research on the use of texts and other types of in real-life communication in real-life situations, which are often complex and hybrid. This study is based on data from a meeting at a hospital ward where a Key Account Manager from a pharmaceutical business informs staff about a medical product during their lunch hour. Mediated discourse analysis is applied to map the mediating trajectories of the texts used in the meeting and to reveal the role of people in this mediation. The analysis shows that the situation can be regarded as a mediation of a discourse concerning the marketing of medical products and of actual legal texts, stating that pharmaceutical businesses cannot offer doctors values such as expensive dinners. Besides a PowerPoint document, other material resources and practices such as a modest meal contribute to the situation. In the texts, a medical-scientific discourse, a commercial discourse and an administrative discourse are mixed. Doctors' actions of prescribing the product are anticipated by the Key Account Manager's actions of 1) constructing an 'historical body' of trust, 2) emphasizing certain textual messages at the same time and offering these texts in a durable material form. This manner of simultaneous and/or durable material forms is introduced as *discursive layering*. The study presents an empirical case of how 'big discourses' are mediated into local actions which, in turn, are targeted to affect future actions.

Keywords: anticipatory discourse, hybridity, mediation, mediated discourse analysis, nexus analysis, professional communication, texts.

Den tillämpade språkforskningen har, från att ha studerat en textgenre eller interaktionsform i taget, börjat intressera sig för hur olika former av kommunikation och språk används integrerat och ibland oförutsett i reella situationer (Karlsson & Strand 2012, Nissi m.fl. 2021). Fortfarande behövs dock mer forskning som söker efter hur språkbrukare skapar mening i sin vardag, utan att forskarna på förhand har valt att fokusera på någon specifik kommunikationsform eller förutsätter att människors verksamheter är stabila och renodlade (Blommaert 2013, Karlsson & Makkonen-Craig 2014). Existerande

grundforskning om specifika delar av mänsklig kommunikation kan nu ligga till grund för att studera det alltmer dynamiska och komplexa samhället där diskurser, handlingsmönster, texttyper m.m. blandas. Karlsson & Landqvist (2018) hävdar:

Vår teoretiska kunskap om distinkta genrer, texttyper och kunskapskulturer bygger nämligen ofta på renodlingar, och utgår vanligen från en specifik institutionell domän, texttyp eller avsändarroll [...]. Risken med detta är att vår förståelse för hur kunskap medieras i dagens samhälle blir begränsad. (Karlsson & Landqvist 2018 s. 4–5)

Karlsson & Landqvist menar att vi behöver öka vår förståelse av reella medierande processer i samhället, och det förutsätter dels ett ifrågasättande av föreställningar om renodlingar, dels data från reella situationer. I denna artikel presenteras en analys av en sådan hybrid reell situation (jfr Linell 2011, Sarangi 2016).

Situationen som studeras fick Carla Jonsson och jag inblick i under ett etnografiskt projekt som vi genomfört i samverkan med företag.¹ Projektets forskningsintresse var brett: hur användes språk, texter och annan form av kommunikation av kontorsanställda i företagen? Utifrån en sådan bred inledande forskningsfråga kunde vi identifiera reella situationer som var viktiga för deltagarna. På så sätt fann vi den form av lunchmöte som undersöks i den delstudie som presenteras i denna artikel, en typ av möten som är vanliga i läkemedelsbranschen då personal inom vården informeras om en viss produkt av en s.k. Key Account Manager, dvs. en person med sälj- eller marknadsföringsansvar för ett visst produktområde. Primära data är ljudinspelning från mötet och de texter som relevantgjordes i samband med mötet. Marknadsföring av läkemedel är strikt reglerad av samhället, inte minst på grund av tidigare problem med s.k. mutmiddagar och lyxresor för läkare (Dagens Medicin 2003, BRÅ 2007, Westerberg 2007) som orsakade debatt i början av 2000-talet. Texter med regler för marknadsföringen tas med i analysen, och därmed riktas blicken även bakåt i tiden och till en samhällsnivå för att kunna studera hur texter på en nationell nivå medieras till en lokal handlingssituation.² Dessutom riktas blicken framåt i tiden för att analysera hur handlingar i nuet kan

¹ Forskningsprojektet *Professional Communication and Digital Media – Complexity, Mobility and Multilingualism in the Global Workplace*, Marcus och Amalia Wallenbergs Minnesfond (2016–2019).

² Med *text* avser jag meningsbärande helheter med finalitet, som betraktas som texter av sina användare och som kan byggas upp av olika semiotiska modaliteter (Ledin 1999, Karlsson &

sträva efter att påverka människors handlingar i framtiden. Teoretiska begrepp och analytiska verktyg för att studera sådana medieringar hämtas från medierad diskursanalys (MDA, kallas även nexusanalys, Scollon & Scollon 2004).

1 Syfte och frågeställningar

Tanken att diskurser är socialt konstruerade av människor, som i sin tur påverkas av diskurserna, utgör i dag en närmast förhärskande teori.³ Själva människorna förblir dock ofta osynliga i sådan diskursanalys som utgår enbart från textmaterial. Diskursteorier handlar ofta om makt men kan inte alltid visa hur texter i nutiden kan utöva makt i framtiden. En ambition med denna studie är att ge ett exempel på hur människors konkreta handlingar i nutid kan vara utformade för att påverka andras framtida handlingar.

Syftet är att kartlägga hur texter kan medieras till och från en konkret handlingssituation och att därvid visa den mänskliga rollen i medieringen. Detta gör jag genom att analysera ett möte mellan en arbetsplats inom vården och ett läkemedelsföretag. Analysen ansluter till den språkvetenskapliga diskussion som aviserades ovan, i och med att den lyfter fram hur olika texter och handlingar blandas i en reell situation som ingår i större ramar.

Syftet bryts ned i följande frågeställningar:

- 1) Vilka texter relevantgörs i handlingssituationen och vad kännetecknar dem?
- 2) Hur medieras texter och diskurser över tid
 - a) från en samhällsnivå till handlingssituationen
 - b) från situationen till önskade handlingar i framtiden?
- 3) Hur kan mänskliga handlingar påverka dessa medieringar?

Frågeställning 1 används som grund i den empiriska analysen och innebär en basal textinventering och en översiktlig textanalys av texter som finns fysiskt närvarande i handlingssituationen. Analysen enligt de övriga frågeställning-

Strand 2012), medan *skrift* står för modaliteten som byggs upp av bokstäver, siffror och liknande tecken (Björkvall 2009).

³ Här avses övergripande diskurser med »capital D» (Gee 1999), dvs. inom specifika sammanhang språkligt formade kunskaper, idéer o.d. Inom MDA skiljer man ofta inte på detta begrepp och diskurs i betydelsen 'språk i bruk', eftersom de övergripande diskurserna iaktas genom språk och övriga diskursiva resurser i konkret bruk (Scollon & Scollon 2004 s. 4–5).

arna baseras på denna inventering men lägger till teoretiska begrepp och metoder från MDA för att kunna säga något om MDA:s forskningsintresse, nämligen hur aspekterna text/diskurs, mediering över tid och mänskliga handlingar hänger samman.

2 Mediering i hybrid mänsklig kommunikation

Hur kan mediering i hybrid mänsklig kommunikation betraktas och studeras? Det är temat för detta avsnitt där både tidigare forskning från olika forskningsfält och de teoretiska begrepp från främst MDA som jag kommer att använda i analysen presenteras. Avsnittet struktureras utifrån de sinsemellan relaterade fenomenen mediering, tid, hybriditet och materialitet som alla i sin tur relateras till text och diskurs.

2.1 Diskurser, människor och mediering

Diskursanalytiska studier av arbetslivskommunikation visar ofta hur diskurser utgör maktfaktorer som begränsar och styr de anställdas handlingsutrymme. Hur marknadsdiskurser relaterade till New Public Management påverkar olika yrkesgrupper har t.ex. undersökts av Tusting & Barton (2016), Ledin & Machin (2016) och Karlsson & Nikolaidou (2016). Dessa studier visar att anställda tvingas att göra vissa saker, vilket minskar utrymmet för andra handlingar och roller. Men människor kan också inta en aktiv roll i förhållande till diskurserna och delta i att skapa dem (se t.ex. studier av organisationers värdegrunder som Rehnberg 2017 och Höög & Björkvall 2018).

Ett teoretiskt sätt att tala om hur diskurser utvecklas är att beskriva hur olika budskap, normer m.m. förflyttas mellan olika diskursiva uttryck och modaliteter samt mellan människor genom att använda begreppet *mediering* (Vygotskij 1978, Wertsch 1998, Scollon & Scollon 2004). En central utgångspunkt för medieringsbegreppet är Bachtins (1981) grundpåstående att allt vi säger kommer någonstans ifrån, en teori som ofta realiserats i studier fokuserade på intertextualitet, t.ex. Honkanen & Nissi (2014) som undersöker hur anställda *rekontextualiserar* en skriftlig rapport i muntliga yttranden under ett möte. Själva omformningen kallas ibland *resemiotisering* (Iedema 2001, Scollon & Scollon 2003) och innebär ofta byte mellan modaliteter. Inom MDA är resemiotisering mellan text och handling särskilt fokuserad. R. H. Jones (2016)

visar t.ex. hur medierapportering om ett godis som innehöll gift samspelar med skräckhistorier på nätet och med konsumenters handlingar, resemiotiserade bl.a. i uttrycket »in the bin» och gester som illustrerar denna handling.

Människors roll i mediering har undersökts inte minst med fokus på specifika yrkesgrupper (Perrin 2011, Blåsjö 2013, Karlsson 2016). Både Suchman (2000) och Pontille (2010) visar hur yrkesroller som ofta inte ses som särskilt självständiga på ett avgörande sätt är med i att skapa kunskap formad i text. Laboratorieteknikern i Pontilles (2010) studie använde både sina kunskaper och nya data när hon byggde upp en medicinsk databas. Relevanta texter i denna process var patientjournaler och juridiska dokument.

Flera studier tar upp hur människor med vissa diskursiva roller förhåller sig till skriftpraktiker kring ett formulär. Jansson (2010) visar hur sjuksköterskelever i närvaro av legitimerade sjuksköterskor frågar patienter om saker som ska skrivas ner i ett formulär. Janssons analys relateras till hybriditet, här i form av å ena sidan reell omvårdnad, å andra sidan en undervisningsdiskurs. K. Jones (2000) analyserar hur deltagare vid en bokskapsauktion i Wales förhåller sig till övergripande diskurser sammanhängande med formella EU-regler och den lokala sociala praktiken bokskapsauktion. EU-reglerna har rekontextualiserats i ett formulär som ska fyllas i vid auktionen. Analysen visar hur en bosatt på orten agerar administratör och hjälper lantbrukare att fylla i formuläret.

Till forskningen om samspelet mellan diskurser och människor tillför MDA inte minst verktyg för att analysera hur diskurser ingår i individers identitet, ageras ut i folks vardag och genom deras handlingar bidrar till diskurserna. I en individs *historiska kropp* (historical body, Scollon & Scollon 2004) ingår enligt MDA alla hens erfarenheter, kunskaper, utbildningar, vanor osv. Med begreppet betonas att människor bär med sig diskurser som införlivats i deras historiska bl.a. kropp genom de *interaktionsordningar* (interaction orders, Goffman 1983, Scollon & Scollon 2004) där de ingått. Flera MDA-studier handlar om hälsofrågor, där enskilda har att ta ställning till en samhällsdiskurs om rekommenderade beteenden och samtidigt ingår i informella interaktionsordningar där människor på gräsrotsnivå tillsammans bygger upp konkurrerande diskurser (R. H. Jones 2007, Hanell 2017). Från arbetslivet har jag tidigare (Blåsjö 2013) visat hur en ingenjör och en jurist på ett företag agerar ut en marknadsdiskurs respektive en juridisk diskurs, som finns i deras historiska kroppar, i förhållande till en avtalstext. Själva avtalet conceptualiseras här som en del av *situationens diskurser* (discourses in place, Scollon & Scollon 2004), dvs. av deltagarna relevantgjorda semiotiska uttryck, artefakter och resurser inkl. medel för att t.ex. skriva och tala. Situationens diskurser i R. H.

Jones 2007 är bl.a. berättelser om sexuella möten, och i Hanell 2017 Instagram-inlägg av en nybliven mamma med amningsproblem.

De tre diskursiva elementen historisk kropp, interaktionsordning och situationens diskurser anses ligga bakom alla handlingar, som i sin tur påverkar de tre elementen. Handlingen att skriva under ett anställningskontrakt förutsätter t.ex. att den nyanställdas historiska kropp innehåller rätt kompetenser, att dessa har godkänts av interaktionsordningen på arbetsplatsen och att det finns ett materiellt dokument som får en namnteckning – situationens diskurser. I samma ögonblick förändras alla tre elementen så att personen får en utvecklad historisk kropp, interaktionsordningen en ny medlem och organisationen ett nytt tillskott till situationens diskurser att arkivera.

2.2 Tidslinjer och anteciperering

Situationens diskurser kommer någonstans ifrån, de har medierats till situationen från större diskurser, och de förs genom medieringen vidare och omformas. Inom MDA fokuseras på handlingars och diskursiva elements *diskursiva tidslinjer* (trajectories eller itineraries, Scollon & Scollon 2004, R. Scollon 2008). Ibland används begreppet *diskurscykel* (Scollon & Scollon 2004, R. Scollon 2008) både för det generella fenomenet att uttryck, sociala praktiker o.d. ingår i semiotiska processer över tid och för mer specifika sådana processer. Diskurscykel kan definieras som »the discourses present and how they relate to past discourses and discourses which anticipate the future» (Scollon & Scollon 2004 s. 15). R. Scollon (2008) har t.ex. visat hur begreppet »organisk» har konstruerats i en diskurscykel som består av myndighetsbeslut, etiketter på förpackningar m.m. för att påverka konsumenters handlingar i framtiden.

När man specifikt vill studera hur diskursiva handlingar förhåller sig till framtiden används inom MDA begreppet *antecipatorisk diskurs* (anticipatory discourse, S. Scollon 2001, de Saint-Georges 2012). Det bygger på tanken att människor ofta eller alltid förhåller sig till framtiden i sin kommunikation. MDA-forskaren de Saint-Georges (2012) anger tre vanliga medel för antecipatorisk diskurs: 1) språkliga och paraspråkliga medel som direktiver och gester, 2) genrer som instruktioner, lagar och prognoser samt 3) materiella resurser som t.ex. designen av en butik för att få kunden att bete sig på ett visst sätt. Som synes har antecipatorisk diskurs ofta med makt att göra när någon vill påverka hur någon annan ska bete sig i framtiden.

Men det man vill påverka i framtiden måste förstås inte bestå i ett makt-utövande i egenintresse; all utbildning har ju t.ex. till syfte att påverka andras framtida kunskaper. de Saint-Georges (2012) visar hur deltagare i en yrkesutbildning anteciperade handlingar genom att filma arbetsmoment för att använda i kommande utbildningar. På en arbetsplats kan organisationens intresse och individens överlappa, när t.ex. ett godkännande från en chef eller ett lösenord kan fungera som en diskursiv nyckel som ger medarbetare tillgång till vissa digitala resurser (Blåsjö m.fl. 2019, Blåsjö m.fl. 2021).

2.3 Hybriditet och överlappande handlingar

En grundtanke i MDA är att människor gör olika saker i princip samtidigt och att de därvid ansluter till flera övergripande sociala praktiker. Begreppet *praktiknexus* i MDA står för fenomenet att flera olika sociala praktiker spelas ut i varje handlingssituation (R. Scollon 2001). Vid ett arbetsmöte blandas t.ex. sociala praktiker som att driva en verksamhet, att sammanträda och att använda dator. Denna grundtanke liknar Linells begrepp *hybriditet*, som dock fokuserar på nivån verksamhet(styp) eller ram, dvs. att olika etablerade kommunikationsformer blandas, som en utbildningsram och en ram för det man utbildas i (Linell & Thunqvist 2003, Rönn 2009). Linell menar att »hybriditet [kan] betraktas som en närmast universell egenskap hos verksamheter» (Linell 2011 s. 539). Som interaktionsanalytiker intresserar han sig mest för hur samtalsdeltagare hanterar den konkreta situationen här och nu, men menar på ett övergripande plan att det är det komplexa samhället som ger upphov till hybriditet.

Texter och textgenrer är också ofta hybrida, vilket inte sällan utgör det intressanta i textuell diskursanalys: Vilka olika diskurser och andra textgenrer pekar olika aspekter i en text emot, och vad tyder det på? Björkvall (2018) konstaterar att genremässig hybriditet är förväntad, och visar hur värdegrundstexter blandar demokratiska, juridiska och myndighetsdiskurser i syfte att styra myndighetsanställdas handlingar. Reklam som hybridgenre analyseras av bl.a. Ohlsson (2007) som visar hur genrerna intervju, krönika och reportage kan dölja det verkliga syftet att påverka till pensionssparande. Även med hybridgenrer som angreppssätt kan man alltså avtäckta tendenser till makt och påverkan på framtida handlingar.

Fenomenet att handlingar överlappar har uppmärksammats på olika sätt. Inom multimodal interaktionsanalys med CA-grund benämns överlappande

eller samtidiga handlingar ibland som *laminering* (Goodwin 2013).⁴ Man har då ofta fokus på hur olika semiotiska modaliteter samspekar i samma yttrande, t.ex. att peka på något samtidigt som man pratar om det (Goodwin 2013) eller att skådespelare lägger till lager av kroppsspråk till en pjästext (Norrthon 2019). Intresset i sådana studier riktas ofta mot hur samtalsdeltagare koordinerar sina handlingar och med vilka modaliteter, men involverar ibland även ett vidgat perspektiv som närmar sig MDA:s, nämligen hur mening skapas över tid. Goodwin använder inte begreppen text och mediering men tangerar temat hur textuella artefakter bidrar till mediering över tid med fallet arkeologer som skapar en karta: »the maps [...] will be brought back to the lab at the end of the field season to undergo further accumulative transformations, perhaps ultimately culminating in a publication» (Goodwin 2013 s. 17). Från laminerade handlingar under ett fältarbete, som att peka på arkeologiska objekt och dokumentera dem, överförs kunskap via textgenren karta som möjliggör andra handlingar i framtiden.

MDA-grundad multimodal interaktionsanalys fokuserar mer på hur deltagarna genom sina handlingar ansluter till olika nivåer av sociala praktiker. Sådana nivåer har ofta benämnts makro/mikro, vilket har problematiserats av bl.a. Heller (2014). Norris, som utvecklade MDA-grenen multimodal (inter)aktionsanalys, löser detta problem genom att i stället använda de mer dynamiska begreppen *higher/lower level actions* (t.ex. Norris 2019, på svenska *överordnad/underordnad handling*, Christensson 2021). Vad som betraktas som överordnad eller underordnad handling kan därmed anpassas; att äta lunch på restaurang kan ses som en överordnad handling i relation till underordnade handlingar såsom att stå i kö, betala och äta, men också som en underordnad handling till den överordnade handlingen att konsumera.⁵

2.4 Materialitet

Flera av exemplen ovan – hur en butiks design eller en karta kan utgöra steg i en mediering – kan beskrivas med begreppet *materialitet* (Scollon & Scollon

⁴ Goodwins definition är »a set of different semiotic fields organized as layers of diverse resources» (Goodwin 2013 s. 12).

⁵ Det kan diskuteras om begreppet *överordnad handling* utesluter begreppet *social praktik*, som ju står för övergripande, återkommande handlingar. Men eftersom *social praktik* även indikerar att praktiken är socialt utvecklad över tid, använder jag även det begreppet när denna aspekt ska betonas.

2003, Björkvall & Karlsson 2011). När något formats till en materiell artefakt kan det lättare föras vidare, ofta genom texter. Denna egenskap hos texter att vara *beständiga* och därmed kunna materialisera kunskaper o.d. påtalas ofta (t.ex. Kress 2005, Jakobs & Perrin 2014). Texter kan dessutom ha olika grad av beständighet grundat på dels genrekonventioner (som att en rapport bevaras längre än en inköpslista, jfr Karlsson 2016), dels val av konkret material (papperskvalitet, inplastning o.d., Ormerod & Ivanič 2000). En analys som tydligt visar detta är Karlssons (2009) av hur abstrakta uppfattningar om risker materialiseras under ett arbetsmöte genom att skrivas upp på post-it-lappar och hur det från början abstrakta därmed lättare kan medieras vidare.

Sådana processer av materialisering är ett starkt forskningsintresse inom MDA, som har fokus på hur diskurser fortlöpande medieras mellan handling, text, andra artefakter, historisk kropp m.m. i diskurscykler (Scollon & Scollon 2004, R. Scollon 2005), där fenomen kan materialiseras i varierande grad. Man menar att text ingår i nästan alla diskurscykler trots att de ibland är osynliga, som när människor agerar enligt en lag som de inte är medvetna om men som är internaliserad i deras historiska kropp. Även arkitektur och möblering ses som meningsskapande materialiseringar, som det traditionella klassrummet med läraren som en auktoritet längst fram och eleverna riktade mot läraren (Scollon & Scollon 2003).

Denna studie ansluter alltså till de empiriska resultaten ovan om mediering, tid, hybriditet och materialitet samt om hur människor genom diskurs kan söka att påverka andras (framtida) handlingar. De teoretiska begreppen kan synliggöra hur övergripande diskurser och texter medieras »ner» till konkreta situationer genom materialitet och vidare mot framtiden.

3 Metod och material

3.1 Analysmetod

Övergripande utgår en medierad diskursanalys från vad aktörer i en handlings-situation orienterar sig mot och gör relevant. I så måtto liknar den andra etno-metodologiska angreppssätt. Till detta kommer att kartlägga diskurscykler och tidslinjer, att *spåra* (mapping, Scollon & Scollon 2004) vad som ligger utanför situationen. Spårning kan handla om att forskaren utifrån sin omvärldskunskap drar slutsatser om diskursiva samband, men framför allt att man konkret

letar upp vad som ligger bakom handlingar och texter. Det kan man göra i befintliga data (t.ex. att deltagare pratar om en texts framväxt) eller genom att skapa nya data genom att fråga deltagarna, göra sökningar o.d.

Specifikt i denna studie analyseras data (observationer, transkriptioner o.d.) som fångar handlingar, och de betraktas då som

- interaktion i situationen (mindre detaljerat än ren interaktionsanalys)
- rekontextualiseringar av tidigare handlingar och diskurser
- anteciperingar av kommande handlingar och diskurser.

Relevanta texter analyseras

- som artefakter (med fokus på hur de används i situationen)
- som instanser i rekontextualisering
- textinternt (endast översiktligt, med fokus på vilka diskurser som aktualiseras).

I analysen av interaktion och texter appliceras de begrepp som kursiverats i avsnitt 2. Därvid används *rekontextualisering* för att något förs vidare från ett sammanhang till nästa, och *resemiotisering* eller helt enkelt omformning för att något därvid ändrar form eller modalitet. Med diskurscykel avses här mer övergripande processer, medan (diskursiv) tidslinje står för mer avgränsade sådana.

3.2 Material

Företaget som projektet studerade i ungefär ett år kallas Verona Medical. Det är ett företag i läkemedelsbranschen med många anställda och ett av sina kontor i Stockholm. Det totala materialet för projektet bestod av observation, skuggning, intervjuer, workshoppar, texter och informella samtal (se Jonsson & Blåsjö 2020 för en fullständig materialredovisning). Den anställda som fokuseras i denna delstudie har vi i projektet kallat Isa, en medelålders kvinna med rollen Key Account Manager. Till hennes bakgrund hörde att hon hade utbildning och yrkeserfarenhet som sjuksköterska (intervju 171116; Isas cv), en förhållandevis vanlig erfarenhet för yrkesgruppen på företaget (mejl 210415). På Verona hade hon arbetat i fem år.

Materialinsamlingen *för delstudien* som presenteras i denna artikel startade med det ljudinspelade lunchmötet med Isa i januari 2018. Ett andra möte observerades samma månad, gällde samma produkt men fördes på ett annat sjuk-

hus (därifrån finns anteckningar men ingen inspelning). Det andra mötet utgör referenspunkt bl.a. för hur ett vanligt möte av den här typen såg ut. Före båda mötena gav mig Isa dessutom muntlig information om kontextuella faktorer, framför allt juridiska ramar för verksamheten, information som jag antecknade. Ljudinspelningen och anteckningarna har gått igenom induktivt flera gånger tills särskilt intressanta och relevanta delar av inspelningen identifierades och därefter transkriberades av mig själv. En bidragande orsak till att helheten inte transkriberades var att stora delar består av monologisk diskurs där Isa föreläser. I vissa fall har jag i artikeln redigerat detaljer i citat av Isa för att förhindra identifikation.

Materialet för delstudien som presenteras i denna artikel framgår av tabell 1.

Tabell 1. Material för delstudien.

Data	Specifikation	Kommentar
Ljudinspelning	1 möte (ca 45 min)	Varav delar transkriberats
Fältanteckningar	2 möten (det andra mötet ca 45 min) Informella samtal med Isa före och efter respektive möte	Varav ett detsamma som ovanstående
Mejl	11 mejl från Isa till forskaren 1 mejl från jurist på LIF ⁶	Svar på forskarens frågor om process, texter på mötet m.m.
Texter som förekom på mötet	PowerPoint-dokument 2 produktinformationstexter	Med manusfält
Texter som spårats under analysen	Juridiska texter Branschregler Bipacksedel för produkten Fass-text för produkten Vetenskapliga artiklar	De vetenskapliga artiklarna refereras i PowerPointen
Intervju med Isa	Ca 2 månader före mötena	Om hennes arbete, bakgrund, yrkeserfarenheter och om företaget
Övrig text	Isas cv	
Ljudinspelning och transkription	Fokusgrupp där Isa ingick	Fokusgruppen bestod av anställda med andra förstaspråk än svenska

⁶ LIF är en branschorganisation för de forskande läkemedelsföretagen i Sverige.

Detta material är det jag har tillgång till för analys; det förekom och omnämndes också andra texter i handlingsituationen som jag inte har tillgång till. Materialet har alltså tolkats i den vidare kontext som det etnografiska arbetet på företaget under ett år givit en bild av.

3.3 Förhållande till deltagare

Liksom i etnometodologi och etnografi är deltagarnas perspektiv av stor vikt, både ontologiskt och etiskt, inom MDA. Det innebär bl.a. att ny kunskap skapas i interaktion mellan forskare och deltagare, att forskarna försöker se vad som är relevant för deltagarna och även i interaktion med dem kontrollera tolkningar och etiska aspekter. Inom MDA kallas relationen mellan forskare och deltagare för *zone of identification* (Scollon & Scollon 2004, Norris & Jones 2005 s. 201–202). *Identifikationszon* överlappar med både begreppet »observatörens paradox» och den explicita reflektion som etnografisk forskning brukar innehålla, dvs. innebär ett sätt att lyfta fram forskarens roll i sin egen studie. Forskaren ses som en historisk kropp som för med sig vissa diskurser och som spelar in i interaktionsordningen som studeras.

Till identifikationszonen i detta fall hör att jag och min forskarkollega Carla Jonsson släpptes in på företaget efter en workshop då gemensamma intressen diskuterades. När vi sedan vistades på arbetsplatsen, observerade och intervjuade utvecklade vi en yrkesmässig interaktionsordning med deltagarna. Mitt eget intresse av texters roll i kommunikation påverkade vad jag noterade och hur jag senare tolkade materialet. Att jag bodde i Sverige när debatten om olämplig påverkan från medicinbranschen debatteras gjorde att jag lätt kunde relatera till den. Min erfarenhet som patient i Sverige gjorde det lättare att spåra vissa texter. Samtidigt har jag säkert bortsett från andra diskursiva kopplingar som t.ex. en person med erfarenhet från det medicinska fältet hade kunnat se.

Formellt forskningsetiskt hade vi godkänd etikprövning från 2017. Dessutom undertecknade vi ett sekretessavtal, något som är vanligt i näringslivet och mer gäller att inte sprida kommersiella företagshemligheter. Förutom gängse etiska rutiner (se VR 2017) har vi även tillämpat ett deltagarperspektiv som bl.a. inneburit återkoppling av resultat före publicering. Vid återkoppling har deltagarna haft chansen att korrigera eventuella missförstånd, komplettera tolkningar och kontrollera sekretessen. Perspektivet innebar också att deltagare stundtals riktade vår uppmärksamhet mot något visst i sin kommunikation, t.ex. de lunchmöten som studeras i denna artikel.

4 Analys

Analysavsnittet är disponerat så att handlingssituationen och materialitet i rummet analyseras först, därefter texterna och till slut anteciperande handlingar och muntlig interaktion.

Om kontexten kan sägas att Isa, i en intervju före observationerna, berättade att det är »som en tradition i Sverige att ha lunchmöten» eftersom läkarna är mycket upptagna men »måste äta lunch». Hon beskrev att hon förbereder mötena, presenterar för läkarna och diskuterar med dem ca 40–60 minuter samt därefter ägnar ett par timmar åt uppföljning, »olika sorters rapportering».

Av etiska skäl är jag vag i beskrivningen av produkten, men för analysen är det bra att känna till att den inte hör till det specialistområde som sjukhusavdelningen sysslar med, utan skyddar mot en annan sjukdom. Under interaktionen i mötet framkommer det att produkten inte ges till patienter på själva avdelningen. Läkare här kan skriva ut recept för den, och sedan behöver patienten hämta ut den på apotek och få den injicerad på en vårdcentral e.d.

4.1 Handlingssituationen och rummet

Den specifika situation som studeras är alltså ett möte mellan Isa och vårdpersonalen som äger rum på ett sjukhus en lunch i januari 2018. Lokalen är personalens ordinarie lunchrum. Lokal och möbler är ganska slitna. Dörren står hela tiden öppen, och före och under mötet kommer några gånger annan personal som ska äta sin lunch utan att delta i mötet. Två stora långbord fyller det mesta av rummet. Vid änden av det ena bordet står Isa, med en projektion av en PowerPoint-text bakom sig på andra kortväggen (det finns ingen projektorduk). Bredvid henne finns en liten soffgrupp där jag sitter och observerar. Maten står i ett portabelt värmeskåp innanför dörren. Dagens rätt är biff stroganoff med ris, med alternativ för annan kost, som levererats i portionslådor.

På borden har Isa före mötet placerat engångsmaterial för att äta (plastbestick och plastglas), mineralvatten, godis, kaffetermosar samt skriftligt informationsmaterial. Jag lägger ut informationsblad om forskningsprojektet och placerar, efter att deltagarna godkänt min datainsamling, en diktafon framför Isa.

Isa är klädd i mörka byxor och flerfärgad tunika. Av de 21 deltagarna har de flesta sjukhuskläder (vita rockar och namnskyltar på bröstet), men ett par har privata kläder.

Mötet är aviserat till klockan 12–13. Det inleds konkret 12.07, efter att deltagarna tagit sin mat och satt sig, och avslutas 12.45, varefter flera är kvar och pratar informellt.

I det praktiknexus som mötet möjliggör är de överordnade handlingarna: att äta lunch, att marknadsföra en produkt och att hålla respektive lyssna på en presentation. Den överordnade handlingen (eller sociala praktiken) att lyssna på en presentation ansluter både till en arbetslivsdiskurs och en utbildningsdiskurs. En anteciperad effekt av mötet är att deltagarna uppdaterar kunskaper om en viss hälsorisk (som alltså ligger utanför det som kliniken är specialiserad på), och i så måtto kan mötet ses som ett utbildningstillfälle. Hur Isa står framför en projektorbild medan deltagarna sitter och lyssnar på henne liknar i sin materiella utformning en lektion, och delar av interaktionen sker i form av frågor och svar som också påminner om utbildning. Samtidigt pågår en arbetslivsdiskurs där den överordnade handlingen »att lyssna på en presentation» är vanlig under möten. Något som skiljer sig från det gängse är här bl.a. att man samtidigt äter lunch.

Min tolkning är att lunchätandet i sig ansluter till en diskurs om tidigare mutmiddagar och otillbörlig påverkan i samband med produktinformation som bestod i den debatt och anmälningar som förekom främst i början av 2000-talet om »mutresor» o.d. för läkare (Dagens Medicin 2003, BRÅ 2007, Westerberg 2007). Detta sker helt implicit, inte minst genom serveringssättet med engångsmaterial och självbetjäning samt den enkla miljön. De artefakter som sjukhuset erbjuder ger nämligen intryck av en traditionell svensk myndighetskultur med spartansk inredning och en informalitet i att dörren står öppen och icke-deltagare några gånger kommer in. En vårdiskurs är närvarande genom artefakter som klädsel och namnskyltar. Även en del av de situationens diskurser som Isa för med sig präglas av informalitet, som engångsmaterial och matlådor som ligger långt ifrån påkostade representationsluncher. En del texter hon har med sig kan dock relateras till andra diskurser, vilket analyseras nedan.

4.2 Texter

4.2.1 Texter på samhällsnivå

Under analysen spårades vilka texter på en samhällsnivå som låg bakom situationen och relevantgjordes i den (om spårning som metod, se 3.1). Det mest framträdande är regelverket för marknadsföring av läkemedel.

Försäljning och marknadsföring av medicinska produkter regleras i Sverige av Läkemedelslagen (SFS 2015:315) och Läkemedelsverkets föreskrifter om marknadsföring av humanläkemedel (2009:6). Den verksamhet som undersöks i den här studien ryms under föreskriftens 2 §, »besök av läkemedelsrepresentanter hos personer som är behöriga att förskriva läkemedel». I föreskrifternas 8–9 § sägs att informationen som då ges ska vara korrekt och försedd med källor så att mottagarna ska kunna bilda sig sin egen uppfattning. I Brottsbalken (SFS 1962:700, 10 kap. 5a–5e §§) finns bestämmelser om mutbrott och bestickning, vilket också nämns i föreskrifterna. Det finns således en intertextuell relation mellan olika juridiska dokument som i sin tur skulle kunna härledas bakåt i tiden till diskursen om mutmiddagar o.d.

Utifrån rent juridiska dokument som nämns ovan har branschen utformat egna regler och riktlinjer. Vid materialinsamlingen gällde ett dokument kallat *LER – Läkemedelsbranschens etiska regler* (LIF 2017). Termen för den verksamhet som undersöks i denna studie är här »Produktinformation», vilket definieras som »sammankomst med syfte att informera om ett läkemedels specifika egenskaper eller handhavande» (s. 57). För att undvika misstanke om mutor sägs (s. 58): »Arrangemang som på något sätt stöds eller arrangeras av industrin ska genomsyras av måttfullhet. Kravet på måttfullhet innebär att förmånen inte får framstå som beteendepåverkande för mottagaren.» Allt ska vara transparent och dokumenterat (s. 58). Inbjudningar till produktinformation måste alltid gå via en chef (s. 48).

Även information om läkemedel i Fass och på bipacksedlar berördes i och med att textavsnitt ur dem återgavs under mötet. Fass är databasen för läkemedel där såväl personal som allmänhet kan hitta detaljerad information. Texterna är identiska med de i Sverige för varje produkt obligatoriska bipacksedlarna som ska vara godkända av Läkemedelsverket. Texterna kommer från en samhällsnivå i och med att de formellt beskriver varje enskilt godkänt läkemedel i Sverige. Hur dessa texter rekontextualiserades framgår av avsnitt 4.7.1.

4.2.2 PowerPoint-texten

Mötet formas till stor del av det PowerPoint-dokument (nedan »PP») som Isa visade. Det är inget tvivel om att alla deltagare orienterar sig mot den texten. Efter mötet fick jag alltså tillgång till hela dokumentet, inklusive manusfält.

Dokumentet består av 23 sidor, varav två är dolda.⁷ Alla sidor utom första och sista har en gemensam grafisk utformning med en färgad banderoll och produktnamn/logga. Förutom det har förstas utformningen påverkats av det generella PowerPoint-formatet. Vissa av sidorna har grupperats ihop med tematiska rubriker som inte syns i visningsläge, och vissa av rubrikerna i sin tur saknar underliggande sidor. Eftersom jag fått ta del av dokumentet i original med redigeringsläge kan jag se dessa rubriker och även manusfältet där det finns anteckningar om vad som ska sägas. I tabell 2 ges en översikt över dokumentet.

Tabell 2. Översikt över innehåll i och utformning av PowerPoint.

Sida	Innehåll	Form	Kommentar
1	Produktnamn, företagslogga, slogan, presentatörens namn	Färgglad design	
2–3	Om företaget och relevant verksamhet inom det	Fotografier av produkter och byggnader Närbild av man i vit klädsel Punktlistor	Mannen ger associationer till forskare/läkare som ser ner på provrör e.d. Mestadels naturalistiska foton
4–6	Om den medicinska risk som produkten ska förhindra	Foto taget i mikroskop Diagram med staplar i olika färger Mycket begränsat med skrift	Merparten av skriften består av vetenskapliga källor till diagram
7–9	Om riskgrupper	Foto av personer i olika åldrar Textrutor i olika färger Sparsamt med skrift	Skriften innehåller en del siffror och en del består av källor
10–12	Mer detaljerad vetenskaplig information om produkten och dess medicinska kontext	Tre figurer för funktion/produktion Skrift i och utanför figurer	Alla bilder innehåller olika färger och alla sidor innehåller skrift med vetenskapliga källor

⁷ En sida kallas i PowerPoint-programmet »bild», men jag undviker det ordet för att kunna tala separat om bilder som illustrationer och fotografier. I programmet kan man välja »Dölj bild» och då visas ett streck över bildens/sidans nummer, men den finns kvar i dokumentet.

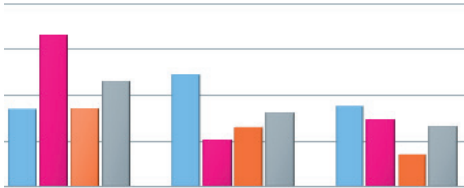
13–18 (varav 1 dold)	Om olika myndigheters och organisationers rekommendationer vad gäller produkttypen	Figurer i färger, flera vektorer (pilar och streck) Mycket skrift, en del i punktform Det mesta av skriften finns i färgade texturor o.d.	Vektorerna tycks resemiotisera orsaks-samband och tidsföljd En del löptext består av citat från organisationer, med källor i form av webbadresser
19	Om förmånsgrupper	En hel sida ur ett formellt dokument från en myndighet, ett beslut om förmånsgrupper, återges Övrig skrift anger förmånsgrupper	Ser ut som ett pappersdokument, naturalistiskt återgivet Förmånsgrupper får produkten subventionerad
20 (dold)	Om produktens säkerhet		
21	Praktisk information om produkten	Foto av produkten Punktlista med information	Naturalistiskt foto
22	Om företagets digitala resurs	Stort foto av barnfamilj som ser glad ut Återger webbsida	Foto med sinnlig kodningsorientering Reklamfoto
23	Produktnamn, slogan	Stort foto av barn och äldre person som båda ser glada ut	Naturalistiskt foto Reklamfoto

Den översiktliga textanalysen (jfr 3.1) visar att skriften verbalspråkligt är mycket nominal med många namn på produkter, ämnen, sjukdomar m.m. och nominalfraser som »individuell bedömning» och »övriga riskgrupper». I övrigt finns många siffror som står för främst patienters ålder, procentsatser och tidsperioder. Båda dessa textdrag drar texten åt det vetenskapliga. Av det fåtal verb som förekommer kan en del sägas höra till det vetenskapligt-medicinska (t.ex. *orsakas*, *ökar*, *drabbas*), och andra till en myndighetsdiskurs (t.ex. *omfattas*, *upphäver*, *rekommenderas*).

Källor återges genomgående nedtill i mycket liten skrift (8 punkter) med Oxford-systemet. Vissa referenser går till myndigheters webbplatser, men de allra flesta är vetenskapliga. Källor finns även i manusfälten som alla utom en är på svenska. Sidan med engelskspråkigt manusfält är sidan 1 om företaget; det tyder på att det är en sida som återanvänds i olika sammanhang. Skriften i manusfälten är mestadels i löptext med fullständiga meningar. Viss informa-

tion är fetstilad, ibland i kombination med uttryck som »OBS!!» och »poängtera detta!»

Nedan visas delar av bilder, beskrurna för att omöjliggöra identifiering men ändå ge ett intryck av utformningen.

Figur 1. Utklipp ur diagram (s. 6).

Diagrammet (i fyra färger) i figur 1 är försett med flera vetenskapliga källor, och även formen diagram kan sägas höra till en vetenskaplig diskurs, där färgerna gör att det överlappar med en kommersiell diskurs. Genom spårning av de vetenskapliga källorna kunde jag nämligen se att endast gråskala användes i diagram där.

Figur 2. Del av sida där myndighetsdokument rekontextualiseras (s. 19).

I figur 2 ser det ut som om ett pappersdokument lagts in på ett naturalistiskt sätt med tanke på skuggningen som ger intryck av dokumentets materialitet. Dokumentet är ett beslut från myndigheten Tandvårds- och läkemedelsverket på en ansökan från företaget om att produkten ska omfattas av förmånssubvention för vissa grupper. Här anger företaget alltså inte bara källan till en text, utan visar upp den. Det kan vara en strategi för att ge förstärkt auktoritet och trovärdighet.

Figur 3. Delar av foto från webbplats (s. 22).

Figur 4. Del av avslutade reklambild (s. 23).

I de två avslutande sidorna byts det vetenskapliga och sakliga ut mot en ren reklamdiskurs. På två stora färgfotografier ser vi människor som ser glada ut och ger intryck av stark gemenskap. Figur 3–4 visar detaljer ur dessa bilder som även i sin bildkvalitet (högupplösta färgfoton, delvis med starkt motljus) ger intryck av reklam, tillsammans med företagslogga och slogan för produkten.

4.2.3 PowerPoint-textens tidslinje

Under analysarbetet frågade jag Isa hur PP-texten hade kommit till. Hennes svar via mejl (190130) kan sammanfattas så här: En produktchef och en medicinsk rådgivare samarbetade för att ta fram innehållet som sedan skickades till en reklambyrå för design. Isa själv gick därefter igenom materialet och bidrog med »synpunkter angående hur jag anser presentationen tas emot ute hos specialisterna». Det vill säga, utifrån sin erfarenhet av vårdpersonals förkunskaper och hur mötena brukar gå till kom hon med förslag på revideringar. En viktig aspekt här är om mötesdeltagarna får den information de behöver för att ge sina patienter det de behöver (mejl från Isa 190130). Tillsammans med produktchefen och den medicinska rådgivaren gick hon också igenom

manusfältet i PP:n, dvs. vad hon skulle säga till varje sida. Därefter gick texten igenom ett särskilt »granskningsprogram» på företagets compliance-avdelning med medicinskt och juridiskt ansvariga. De kontrollerar normalt sådant som att vetenskapliga källor är korrekta och att den information som ges håller sig inom lagens ramar. Analytiskt kan processen ses som att anställda med olika historisk kropp – kunskaper, erfarenheter och yrkesroller – handlar i riktning mot, anteciperar, en text som fungerar både i handlingssituationen lunchmötet och i de övergripande diskurser som reglerar syfte och former: den kommersiella som syftar till att sälja och den juridiska samhällsdiskursen som syftar till att ingen otillbörlig påverkan utövas.

Värt att lägga märke till är också att en fullständig PP-presentation som tas fram under denna process sedan anpassas för varje möte såtillvida att olika bilder visas (gäller både generellt och denna specifika text). Detta framgår i den presentation jag fick tillgång till genom att vissa rubriker står kvar i dispositionsfältet men saknar sidor samt i mejl från Isa då hon delade texten (»Jag har endast inkluderat de bilderna jag visade. Jag har många bilder att tillgå, men skraddarsyr varje föreläsning baserad på vad jag tror är bäst för den enskilda kunden.»), mejl 180129).

4.2.4 Övriga texter

Den text, förutom PP:n, som mest aktivt dras in i handlingssituationen av Isa är deltagarlistan med fält för namn, organisationstillhörighet och kontaktuppgift. Ur fältanteckningarna:

Deltagarlistan verkar central här, före och efter mötet påminner hon alla om att skriva på den, och då håller hon den framför sig med båda händerna. Det är ett ligande A4 med flera kolumner. (Fältanteckning)

I den information som Isa ger mig i samband med mötet framgår att listan är viktig som dokumentation av att allt gått rätt till enligt reglerna. Listan kan alltså ses som en resemitisering av principen om dokumentation av deltagande i branschens regelverk LIF (2017), som i sin tur är en spårningsbar text bakåt i tiden. Men listan kan också relateras till anteciperade framtida handlingar som att kunna belägga regelefterlevnad och att kontakta deltagarna.

Två texter, ett kort och en folder, med produktinformation ligger på borden när deltagarna kommer. Isa läser upp delar av PP:ns med kortet överlappande innehåll och håller samtidigt upp kortet. I dessa ögonblick återfinns alltså tre versioner av samma information samtidigt eller laminerat, två skriftliga och en

muntlig. Kortet är ca 20 x 15 cm och inplastat. Det kan spåras till en allmän arbetslivsdiskurs i och med att designen kommer från standardiserade element i PowerPoint som digitalt verktyg. Foldern (ca 12 x 10 cm i tjockt papper) kan sägas blanda en marknadskurs (färgglada bilder) med en vetenskaplig diskurs (detaljerad skriftlig information).

I början och slutet av mötet tipsar Isa om digitala resurser som företaget erbjuder. En sida i PP:n återger en sådan resurs (se ovan), och tillgängligt finns kort med webbadresser samt en lista för att anmäla intresse för att delta i en digital aktivitet. Isa pratar om de digitala resurserna med uttryck som »jag vill slå ett slag för dem» och »tycker man att det är spännande med föreläsningar och sånt», och hon beskriver fördelar som att man kan se videoklipp i sin egen takt. Här finns alltså tidslinjer till texter som Isa och företaget vill få deltagarna att söka upp i framtiden, en antecipering till texter och handlingar.

Texter eller textgenrer som inte finns i fysisk form under mötet men som påverkar det är personalens schema som ger utrymmet för mötet och de recept som läkarna förväntas skriva ut i framtiden. Denna anteciperade handling ska vi se närmare på i nästa avsnitt.

4.6 Anteciperade och anteciperande handlingar

Det praktiknexus som Isas handlingar syftar till, dvs. anteciperar, kan kronologiskt beskrivas så här: efter mötet kommer läkarna ihåg hälsorisen och tar upp den med patienter och/eller patienter tar själva upp risken; läkare utfärdar recept; patienter hämtar ut produkten på apotek, hanterar den korrekt och får till slut hjälp av vårdpersonal att ta den. Med hjälp av det Isa säger och gör i handlingssituationen försöker hon (och därmed hennes arbetsgivare) påverka människors handlingar i framtiden, både läkares och patienters.

För att påverka läkares framtida handlingar att skriva recept behöver hon förändra deras historiska kropp genom att där »placera» högre medvetenhet om den specifika hälsorisen; de behöver minnas denna risk som ligger utanför deras specialistområde. Texten som är aktuell här, receptet, kan bara läkare producera, därför att interaktionsordningen inom vården tillskriver endast läkares historiska kropp denna diskursiva rättighet.

En handling som ligger närmare i framtiden är att någon anställd på avdelningen placerar exemplar av en informationsfolder i patienternas väntrum. Denna folder siktar på samma handling, att patienten köper produkten, men här via att patienten genom foldern blivit informerad om riskerna med att inte

ta produkten och har frågat sin läkare om den. Det finns alltså två delvis överlappande vägar för företaget via Isa att påverka eller anteciperera framtida handlingar, genom läkarna och genom patienterna, och för båda vägarna används såväl text som handlingar. Hur detta syns i data redovisas i avsnitt 4.7.3.

4.7 Muntlig interaktion

Som sagt består stora delar av mötet av att Isa föreläser utifrån PP:n, medan andra delar består av dialog. Efter den inledande sekvensen där deltagare droppar in och förser sig med mat talar Isa i drygt 20 minuter, varpå interaktionen blir mer dialogisk den resterande kvarten. Ur den muntliga kommunikationen presenterar jag nedan fyra handlingar som visar hur hon medierar centrala aspekter. Denna del av analysen pekar på konkreta instanser som kan ge underlag för svar på frågeställningarna om mediering till önskade handlingar i framtiden och om mänskliga handlingars roll i detta. Därvid blir begreppen historisk kropp och interaktionsordning särskilt viktiga (se 2.1).

4.7.1 »Den ska in i kylskåpet»

Ovan nämndes att produkten behöver hanteras korrekt av patienten tills hen får hjälp av vården att ta den, liksom att Isa medierar denna information till deltagarna, som i framtiden förväntas mediera informationen till patienter. Vi ska se närmare på hur Isas mediering går till.

På en sida i PP:n finns följande skrift:

Figur 5. Detalj ur PowerPoint (praktisk information om produkten, s. 21).

Skriften motsvarar den i Fass och på bipacksedeln, som patienter har ett ansvar att ta del av och följa. Isas yttrande när hon visar PP-sidan lyder:

naturligtvis är den kylskåpsvara det ska ni tala om för patienter som hämtar ut på recept att den ska in i kylskåpet om de inte går direkt till sin vårdcentral och tar den (.) den kan stå utanför men säg inte det till patienterna

Medieringen består alltså på en nivå av att Isa omformar skriften till tal och samtidigt lägger till kontextuell information: »om de inte går direkt till sin vårdcentral och tar den». Här kan man eventuellt se den andra delen av yttrandet »den kan stå utanför men säg inte det till patienterna» som rent gemensamhetsskapande; informationen finns ju faktiskt med i skriften som patienter kan läsa (att den är stabil i max 25 grader). Att skapa en närhet till deltagarna med hjälp av en uppfattning om att hon och de vet något som patienterna inte vet kan ses som en del i ett bygge av en starkare interaktionsordning.

Hur som helst utgör hennes handling en länk i en diskurscykel där information medieras från läkemedelsföretaget via text i Fass/bipacksedel, utformningen av PP-texten och den muntliga resemiotiseringen till deltagarnas historiska kropp, dvs. kunskap och minne, som i en anteciperad framtid ska nå patienterna och resultera i önskat beteende.

4.7.2 Gemensam interaktionsordning

Isa nämner under mötet sin egen yrkeserfarenhet, »jag är sjuksköterska i grunden», och flera gånger nämner hon också auktoriteter på området, forskande läkare. Det gör hon på ett informellt sätt: »när Henrik pratar [sjukdomen]», »Bosse Norén har visat i en ny studie» (fingerade namn). Med förnamn och smeknamnsformer indikerar Isa att hon har mött de medicinska auktoriteterna personligen. Analytiskt kan detta beskrivas som att hon i handlingssituationen för in eller relevantgör den interaktionsordning som hon delar med dessa läkare. Därmed omskapar hon sin historiska kropp, så som den kan framstå för deltagarna, nämligen så att hennes trovärdighet och auktoritet ökar om de uppfattar det som att hon har fortlöpande kontakt med relevanta forskare.

4.7.3 »Om du vill ge dem lite information»

I slutet av mötet överlämnar Isa skriftlig information riktad till patienter. Interaktionen som återges nedan ramas först in av att Isa ger positiv feedback till deltagarna för deras aktivitet under mötet, och sedan frågar om någon kan vara kontaktperson i framtiden. Hon får arbeta lite för att få gehör (20–30 sekunder).

Isa: eh är det någon här som vill vara den som håller lite kontakt med mig om ni har frågor eller behov av material eller om det är nån som är särskilt intresserad av [produkttypen] har ni (.) det brukar alltid finnas en logistiker på varje avdelning nästan (.) eh jag har om det finns intresse patientinformation avsedd för patienter om du vill ge dem lite information [...]

[diskussion om möjlighet att ge produkten direkt till inlagda, ca 30 sek]

Kvinna: [...] däremot information till patienterna det är ju jättebra

Under det interaktionella arbetet för att få respons går Isa ett par steg mot en påse och tar därur upp en plastställning med foldrar. Hon pratar under tiden om möjligheten att ge produkten direkt till inlagda patienter. Efter en kort diskussion (ca 30 sekunder) om varför detta inte är tillämpligt just på denna avdelning, säger en kvinnlig deltagare att information till patienterna däremot vore bra. När mötet avslutats går denna kvinnliga deltagare fram och hämtar ställningen med foldrar.

För att förstå denna specifika situation spårade jag vad som låg bakom och hittade i branschreglerna (LIF 2017) att läkemedelsföretag inte fick sprida denna typ av information direkt till patienter. För att informationen ska kunna placeras i t.ex. väntrum krävdes därför att en sjukhusanställd förde den dit. Vad vi ser här är alltså, ur ett MDA-perspektiv, hur denna regel rekontextualiseras i handlingssituationen.

4.7.4 Kontaktuppgift

När deltagarna håller på att lämna lokalen går en manlig deltagare fram till Isa och ber henne informera en annan avdelning på sjukhuset. Hon skriver upp en kontaktuppgift och säger ungefär (svårt att höra pga mycket överlappande ljud): »Så bra. Jag får ju inte kontakta nån som inte först ber oss» (fältanteckning).⁸ Här tycks alltså Isa relevantgöra en regel. När jag under spårningen söker efter skriftlig källa till regeln visar det sig att det snarast handlar om en praxis (i allmänspråklig/juridisk bemärkelse) som i sin tur emanerar från regeln »Inbjudan till sammankomst ska alltid skickas till verksamhetschefen eller den person denne utsett.» (LIF 2017 s. 48). Detta får jag veta genom mejlkontakt med en jurist på LIF (som Isa hänvisat till) som skriver:

⁸ Trots att det exakta yttrandet här är något osäkert så stöds iakttagelsen av mejl från Isa där jag frågade om denna regel.

Det står inte explicit att man inte får kontakta sjukvården på något annat sätt än genom bokning/inbjudan till möte. Men det är i praktiken så regelverket fungerar och har gjort under många års tid. Indirekt så är det också en följd av regleringen för Produktinformation [källa] där det fanns ett krav att alltid skicka inbjudan till verksamhetschef. Något annat sätt att ta kontakt för att boka den typen av möten fanns inte. (Mejl från LIF 210903)

Här tolkar jag det som att själva kontaktuppgiften, troligen en mejladress, är det Isa och läkemedelsföretag behöver för att kunna bjuda in vårdpersonal. Inom alla branscher är inte mejladresser eller listor över anställda lika öppet tillgängliga som t.ex. inom universitetsvärlden. Därför kan en mejladress eller till och med ett namn fungera som en diskursiv nyckel som ger möjlighet till handlingar (jfr Blåsjö m.fl. 2019).

Även här samspekar i en diskurscykel å ena sidan text i form av skriftliga regler och kontaktuppgifter med å andra sidan muntlig interaktion och fysisk handling i form av det korta samtalet mellan deltagaren och Isa, handlingen att anteckna samt anteciperade handlingar som kontakt med ny avdelning och möte med den.

Förutom dessa fyra exempel (kylskåpsförvaring, relevantgörande av gemensam interaktionsordning, patientfoldern och kontaktuppgiften) kan vi påminna oss hur Isa medierar deltagarlistan bl.a. genom att hålla den framför sig när hon betonar vikten av att alla skriver på den (se 4.2.4). Tillsammans ger dessa utsnitt ur handlingssituationen ett svar på frågeställningarna om mediering av texter och diskurser från samhällsnivå till handlingssituationen och från situationen till önskade handlingar i framtiden.

5 Slutsatser

Svaret på den första frågeställningen, »Vilka texter relevantgörs i handlingssituationen och vad kännetecknar dem?» är att de texter som finns fysiskt närvarande och som har vårdpersonal som mottagare är ett PowerPoint-dokument samt produktinformation i form av en folder och ett kort. I dessa texter möts olika diskurser i en hybriditet: åtminstone en medicinsk, en kommersiell marknadsföringsdiskurs och en myndighetsdiskurs. Dessa resemiotiseras genom olika textuella materialiseringar: vetenskapliga referenser och figurer, färgglada bilder, listor etc. (jfr Ledin & Machin 2015). Produktinformationen

är materialiserad i mer bestående form genom tjockare papper och inplastning. Dessutom relevantgörs en del texter som inte ingår i data: ett kort om en webbresurs och en deltagarlista, som inte är riktad till deltagarna, utan ska tjäna som en del av dokumentationen av att regelverket efterlevts.

Som svar på frågeställning 2a, »Hur medieras texter och diskurser över tid från en samhällsnivå till handlingssituationen?» har analysen visat en diskurscykel bakom situationen vars kronologi består av: 1) tvivelaktig marknadsföring genom lyxiga resor och middagar för förskrivande läkare i början av 2000-talet, 2) debatten om detta, 3) skärpt textuellt regelverk på statlig nivå, 4) skärpt textuellt regelverk på branschnivå och 5) riktlinjer och praxis på företagsnivå. Inget av detta explicitgörs, men det styr hela handlingssituationen. I diskurscykeln finns alltså en mängd medieringar av kunskaper och problem, fram till det som händer i lunchrummet, där dessutom placering liknande ett klassrum samt artefakter som vit rock och namnbricka materialiserar dels en undervisningsdiskurs, dels en vårddiskurs (jfr Björkvall & Karlsson 2011) i en hybriditet. En intressant mediering har skett från lagen via begreppet *måttfullhet* i Läkemedelsbranschens etiska regler (LIF 2017) till den enkla lunchen. En juridisk princip har materialiserats i ett enskilt ord och därefter i en konkret handlingssituation med engångsmaterial i en enkel lokal.

I spårade data finns även uppgifterna om hur PowerPointen producerats. I en mindre diskurscykel, överlappande med den stora på samhällsnivå, kan man här se hur just detta företag rekontextualiserat det nationella regelverket genom att bl.a. förse PowerPointen med kontrollerade källor (krav i Läkemedelsverket 2009).

Som svar på frågeställning 2b, »Hur medieras texter och diskurser över tid från situationen till önskade handlingar i framtiden?» kan en anteciperad diskurscykel beskrivas: 1) att läkarna med hjälp av lunchmötet får in aktualiserad kunskap om den specifika hälsorisen och produkten i sin historiska kropp, 2) att de efter mötet använder texter som presenterats – korten med produktinformation och webbresurs – för att ytterligare fördjupa sin kunskap, 3) att patienterna i väntrummet får syn på information om hälsorisen, 4) att läkare eller patient i sin interaktion aktualiserar hälsorisen och att läkaren därmed skriver recept på produkten, 5) att produkten köps och används.

Ett annat svar, som kan formuleras i punkterna nedan, gäller vilka generella resurser som används för att öka möjligheten för vissa handlingar i framtiden:

1. dubbling av språkliga budskap eller laminering (Goodwin 2013) i stunden (att hålla upp en text samtidigt som man pratar om den, att erbjuda flera instanser av samma budskap i både PP och kort)
2. materiell beständighet (texter inplastade eller tryckta på tjockt papper, webb-resurs).

För dessa samspelande fenomen vill jag föreslå begreppet *diskursiv lagring* definierat som dubblingar och simultana handlingar (att lager läggs på lager) samt materiell beständighet (att något lagras för framtiden). Av PowerPointens information har delar duplicerats och omformats till mer bestående materialitet därför att de förväntas påverka chansen till framtida handlingar. Dupliceringen ökar också chansen till simultanitet och laminering – att information ges samtidigt på flera olika sätt, och därmed till emfas.

Vad gäller frågeställning 3, »Hur kan mänskliga handlingar påverka dessa medieringar?» så har analysen visat hur Isas handlingar att hålla upp samma text som hon läser ifrån och att betona sin egen kompetens framstår som särskilt relevanta. Hennes handlingar ingår förstås som resemiotiseringar (även helt enkelt från skrift till tal) i diskurscykeln, och här är hennes historiska kropp betydelsefull. Informationen hade kunnat delges personalen endast skriftligt, men genom att en interaktionsordning upprättas där deltagarna träffas fysiskt och läkarna får chansen att bedöma trovärdigheten i informationen genom hur Isas historiska kropp framstår, så ökar chansen att de tar till sig informationen. Även detta skulle alltså kunna ses som en kommunikativ laminering, nämligen genom text och tal samtidigt. Det finns förstås även en risk att det skulle bli tvärtom, så Isas interaktionella insats är viktig för företaget hon företräder; att rekrytera rätt representanter för uppdrag är en viktig social praktik, här endast synlig i cv:t som ingår i data. I data kan vi även se hur Isa betonar sin kompetens bl.a. genom 1) explicitgörande av sin erfarenhet som sjuksköterska och 2) informella namnformer på läkare. Båda resurserna bidrar till att skapa en interaktionsordning präglad av förtroende, i det andra fallet genom att relatera till hennes interaktionsordning med andra relevanta aktörer. Genom att diskursivt anknyta till andra läkare med informella namnformer synliggör hon en interaktionsordning, som finns i hennes historiska kropp, för att stärka interaktionsordningen här och nu. Denna utgör i sin tur troligen diskursiv grund för hennes möjlighet att få en deltagare att ta på sig uppgiften att placera produktinformation i väntrummet. Isas historiska kropp kan därmed sägas utgöra en nyckel till väntrummet där företaget enligt reglerna inte har tillträde (jfr Blåsjö m.fl. 2019).

6 Diskussion

Som Karlsson & Landqvist (2018) påpekar behövs ökad förståelse av reella medierande processer i samhället, vilket förutsätter dels ett ifrågasättande av föreställningar om renodlingar, dels metoder som ger data från reella situationer i t.ex. arbetslivet. Att reella situationer, speciellt sådana som forskningen inte redan har kunskap om, inte studeras mer har flera orsaker (jfr Baker 2018 s. 283). En orsak kan vara finansiering: för att få igenom ett projekt behöver man ofta i förväg formulera ett tydligt forskningsfokus med bestämd design. En annan orsak kan vara tillgång till miljöer att studera: för att människor i en viss miljö, som en skola eller arbetsplats, ska släppa in forskare vill de i förväg veta vad som ska ske. Utifrån möjligheten att studera företag med breda forskningsfrågor har jag i denna studie försökt bidra till en ökad förståelse av reella medierande processer. Härvid har även konkretiserats hur bakgrunden till hybriditet kan se ut. Hybriditet är förväntad (Linell 2011, Björkvall 2018), och det forskare kan göra är snarast att – tillsammans med praktiker – kartlägga bakgrunden till hybriditeten.

Om iakttagelsen av laminering kan man invända att det är förväntat att människor ger emfas åt budskap genom att relevanta göra dem på flera sätt. I analysen framträdde hur det jag kallat *diskursiv lagring* användes för att påverka andras handlingar att skriva på deltagarlistan och att skriva ut recept i framtiden. I pedagogiska situationer är det ju en vanlig praktik att ge emfas åt budskap för att påverka de lärandes framtida kunskaper och handlingar så att säga för deras skull. I det här fallet kan förstås patienter och samhället ha nytta av att en hälsorisk undviks. Samtidigt kan företaget sägas försöka påverka andras kunskaper och handlingar i eget syfte, för att undvika problem för organisationen (att regler om kontrollerad närvaro inte följs eller att produkten inte säljs). Analysen kan – liksom kritiska diskursstudier – visa försök till maktutövande över anonyma grupper, och det på ett etnografiskt sätt som påminner mer om hur maktutövande över anställda i en organisation studerats (t.ex. Tusting 2015, Karlsson & Nikolaidou 2016). Att diskurser, kunskaper o.d. rekontextualiseras eller medieras är inte heller något nytt. Här har studien kunnat illustrera hur man med MDA som metod kan kartlägga själva medieringarna mycket konkret.

En annan iakttagelse, som ligger utanför frågeställningarna, har att göra med det PowerPoint-dokument som studerats, eftersom det ger ett intressant perspektiv på textbegreppet. Olika sidor och manusfält i det används vid olika tillfällen och delar av Powerpointen dupliceras som plastade kort. Man kan för-

stås betrakta varje sida/bild i PowerPointen som en text med viss finalitet (jfr t.ex. Ledin 1999). Jag skulle snarare anknyta iakttagelsen till Karlsson (2007) som också studerar en text i arbetslivet som kanske aldrig blir riktigt färdig men ändå har stor betydelse. Man kan säga att PowerPointen som dynamisk helhet här utgör en bastext (Jämtelid 2002) eller grundberättelse (Rehnberg 2014), medan det som deltagare vid olika möten tar del av är olika anpassade texter med varsin specifik utformning.

För att undvika en alltför rikhaltig begreppsflora har jag uteslutit intressanta analysbegrepp som t.ex. medierande redskap, verksamhetstyp och gränspraktik. Det finns en mängd ytterligare relevanta analyser att göra av materialet i denna studie och liknande. Ett perspektiv på organisation/institution och makt vore t.ex. intressant att fördjupa. Här har jag särskilt försökt lyfta fram den mänskliga rollen i mediering och introducerat begreppet *diskursiv lagring*.

Litteratur

- Bachtin, M. M., 1981: *The Dialogic Imagination*. Red. Michael Holquist. Övers. Caryl Emerson & Michael Holquist. Austin: University of Texas Press.
- Baker, Paul, 2018: Conclusion. Reflecting on reflective research. I: Charlotte Taylor & Anna Marchi (red.): *Corpus Approaches to Discourse: A Critical Review*. Routledge: London/New York. S. 281–292.
- Björkvall, Anders & Karlsson, Anna-Malin, 2011: The materiality of discourses and the semiotics of materials. A social perspective on the meaning potentials of written texts and furniture. I: *Semiotica* 187. S. 141–165.
- Björkvall, Anders, 2009: Den visuella texten. Multimodal analys i praktiken. Stockholm: Hallgren & Fallgren.
- Björkvall, Anders, 2018: Critical genre analysis of management texts in the public sector: Towards a theoretical and methodological framework. I: Daniel Wojahn, Charlotta Seiler Brylla & Gustav Westberg (red.): *Kritiska text- och diskursstudier*. Huddinge: Södertörns högskola. S. 57–80.
- Blommaert, Jan, 2013: Citizenship, language, and superdiversity. Towards complexity. I: *Journal of Language, Identity & Education* 12(3). S. 193–196.
- Blåsjö, Mona, 2013: *Att skriva avtal är att förutse problem*. Medierad diskursanalys som metod för att studera bolagsjuristers textbruk. I: *Sakprosa* 5(2). S. 1–34.
- Blåsjö, Mona, Johansson, Sofia & Jonsson, Carla, 2019: *Put a meeting in my calendar!* The literacy practice of the digital calendar in workplaces. I: *Sakprosa* 1(11). S. 1–47.
- Blåsjö, Mona, Jonsson, Carla & Johansson, Sofia, 2021: *I don't know if I can share this*. Agency and sociomateriality in digital text sharing of business communication. I: *Journal of Digital Social Research* 3(3). S. 1–31.

- Brottsbalk (SFS 1962:700).
- BRÅ, 2007: Korruptionens struktur i Sverige. Rapport 2007:21.
- Christensson, Johan, 2021: Teacher Identity as Discourse. A Case Study of Students in Swedish Teacher Education. Stockholm: Stockholms universitet.
- Dagens Medicin, 2003: Misstänkta mutor till läkare granskas i höst. <https://www.dagensmedicin.se/alla-nyheter/nyheter/misstankta-mutor-till-lakare-granskas-i-host/>
- Gee, James Paul, 1999: *An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method*. London: Routledge.
- Goffman, Erving, 1983: The interaction order. *American Sociological Association*. I: *American sociological review* 48(1). S. 1–17.
- Goodwin, Charles, 2013: The co-operative, transforming organization of human action and knowledge. I: *Journal of Pragmatics* 46. S. 8–23.
- Hanell, Linnea, 2017: The Failing body. Narratives of Breastfeeding Troubles and Shame. I: *Journal of Linguistic Anthropology* 27(2). S. 232–251.
- Heller, Monica, 2014: Undoing the macro/micro dichotomy. Ideology and categorisation in a linguistic minority school. I: Nikolas Coupland, Srikant Sarangi & Christopher N. Candlin (red.): *Sociolinguistics and Social Theory*. London: Routledge. S. 228–250.
- Honkanen, Suvi & Nissi, Riikka, 2014: Managing organizational change through joint vision building. An analysis of practices of recontextualization. I: Anna-Malin Karlsson & Henna Makkonen-Craig (red.): *Analysing text AND talk*. FUMS Rapport 233. Uppsala: Uppsala universitet. S. 1–13.
- Höög, Catharina Nyström & Björkvall, Anders, 2018: Keeping the discussion among civil servants alive: 'Platform of values' as an emerging genre within the public sector in Sweden. I: *Scandinavian Journal of Public Administration* 22(3). S. 17–38.
- Iedema, Rick, 2001: Resemiotization. I: *Semiotica* 137:1–4. S. 23–39.
- Jakobs, Geert & Perrin, David, 2014: Production modes: Writing as materializing and stimulating thoughts. I: Eva-Maria Jakobs & Daniel Perrin (red.): *Handbook of Writing and Text Production*. Berlin/Boston: De Gruyter. S. 181–208.
- Jansson, Gunilla, 2010: Handledning i hybrida kontexter. I: *Språk och stil* 20. S. 189–219.
- Jones, Kathryn, 2000: Becoming just another alphanumeric code. I: David Barton, Mary Hamilton & Roz Ivanič (red.): *Situated Literacies. Reading and Writing in Context*. Abingdon, Oxon: Routledge. S. 70–90.
- Jones, Rodney H., 2007: Good sex and bad karma. Discourse and the historical body. I: Vijay Bhatia, John Flowerdew & Rodney H. Jones (red.): *Advances in Discourse Studies*. London: Routledge. S. 245–257.
- Jones, Rodney H., 2016: *Suicide Candy: Tracing the discourse itineraries of food risk*. I: Jonathan Crichton, Christopher N. Candlin & Arthur S. Firkins (red.): *Communicating Risk*. London: Palgrave Macmillan UK. S. 340–358.
- Jonsson, Carla & Blåsjö, Mona, 2020: Translanguaging and multimodality in workplace texts and writing. I: *International Journal of Multilingualism* 17(3). S. 361–381.

- Jämtelid, Kristina, 2002: *Texter och skrivande i en internationaliserad affärsvärld. Flerspråkig textproduktion vid ett svenskt storföretag*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Karlsson, Anna-Malin & Landqvist, Mats, 2018: Gränsöverskridande meningsskapande. Om relevansen hos begrepp som text och sakprosa för förståelsen av hälso-kommunikation. I: *Sakprosa* 10(1). S. 1–31.
- Karlsson, Anna-Malin & Makkonen-Craig, Henna, 2014: *Texts and conversations. Traditions and perspectives from Sweden and Finland*. I: Anna-Malin Karlsson & Henna Makkonen-Craig (red.): *Analysing text AND talk*. FUMS 233. Uppsala: Uppsala universitet. S. 1–13.
- Karlsson, Anna-Malin & Nikolaidou, Zoe, 2016: The textualization of problem handling. Lean discourses meet professional competence in eldercare and the manufacturing industry. I: *Written Communication* 33(3). S. 275–301.
- Karlsson, Anna-Malin & Strand, Hans, 2012: Text i verksamhet. Mot en samlad förståelse. I: *Språk & stil* 22(1). S. 110–134.
- Karlsson, Anna-Malin, 2007: Text, situation, praktik. Om ramar och resurser för tolkning av texter i arbetsrelaterade skrifthändelser. I: Britt-Louise Gunnarsson & Anna-Malin Karlsson (red.): *Ett vidgat textbegrepp*. TeFa-rapport 46. Uppsala: Institutionen för nordiska språk. Uppsala universitet. S. 27–40.
- Karlsson, Anna-Malin, 2009: Fixing meaning. On the semiotic and interactional role of written texts in a risk analysis meeting. I: *Text & Talk* 29(4). S. 415–438.
- Karlsson, Anna-Malin, 2016: En arbetsdag i skriftsamhället. Ett etnografiskt perspektiv på skriftenvändning i vanliga yrken. Småskrift utarbetad av Språkrådet. Malmö: NE.
- Kress, Gunther, 2005: Gains and losses. New forms of texts, knowledge, and learning. I: *Computers and Composition* 22(1). S. 5–22.
- Ledin, Per & Machin, David, 2015: How lists, bullet points and tables recontextualize social practice. A multimodal study of management language in Swedish universities. I: *Critical Discourse Studies* 12(4). S. 463–481.
- Ledin, Per & Machin, David, 2016: Performance management discourse and the shift to an administrative logic of operation. A multimodal critical discourse analytical approach. I: *Text & Talk* 36(4). S. 445–467.
- Ledin, Per, 1999: *Texter och textslag: en teoretisk diskussion*. (Rapporter från projektet Svensk sakprosa 27.) Lund: Institutionen för nordiska språk.
- LIF, 2017: *Läkemedelsbranschens etiska regler*.
- Linell, Per & Thunqvist, Daniel, 2003: Moving in and out of framings. Activity contexts in talks with young unemployed people within a training project. I: *Journal of Pragmatics* 35(3). S. 409–434.
- Linell, Per, 2011: *Samtalskulturer: kommunikativa verksamhetstyper i samhället*. Vol. 2. Linköping: Linköpings universitet.
- Läkemedelslag (SFS 2015:315).
- Läkemedelsverkets föreskrifter om marknadsföring av humanläkemedel (2009:6).

- Nissi, Rikka, Blåsjö, Mona & Jonsson, Carla, 2021: Workplace communication in flux. From discrete languages, text genres and conversations to complex communicative situations. I: *Applied Linguistics Review* (ahead of print).
- Norris, Sigrid & Jones, Rodney H. (red.), 2005: *Discourse in Action. Introducing Mediated Discourse Analysis*. London: Routledge.
- Norris, Sigrid, 2019: *Systematically Working with Multimodal Data. Research Methods in Multimodal Discourse Analysis*. Hoboken: Wiley-Blackwell.
- Norrthon, Stefan, 2019: To stage an overlap. The longitudinal, collaborative and embodied process of staging eight lines in a professional theatre rehearsal process. I: *Journal of Pragmatics* 142. S. 171–184.
- Ohlsson, Claes, 2007: *Folkets fonder? En textvetenskaplig studie av det svenska pensionssparandets domesticering*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Ormerod, Fiona & Ivanič, Roz, 2000: *Texts in practice*. I: David Barton, Mary Hamilton & Roz Ivanič (red.): *Situated Literacies. Reading and Writing in Context*. Abingdon, Oxon: Routledge. S. 91–107.
- Perrin, David, 2011: There are two different stories to tell. Collaborative text-picture production strategies of TV journalists. I: *Journal of Pragmatics* 43(7). S. 1865–1875.
- Pontille, David, 2010: Updating a biomedical database: writing, reading and invisible contribution. I: David Barton & Uta Papen (red.): *Anthropology of Writing: Understanding Textually-Mediated Worlds*. London/New York: Continuum. S. 47–66.
- Rehnberg, Hanna Sofia, 2014: *Organisationer berättar: narrativitet som resurs i strategisk kommunikation*. Uppsala: Uppsala universitet.
- Rehnberg, Hanna Sofia, 2017: *Från dinosaurie till modern myndighet. Fallet Trafikverket – hur medarbetare skapar mening i relation till värdeordet modern*. I: *Språk och stil* 27. S. 189–220.
- Rönn, Milda, 2009: *Det är inte förrän man gör det som man förstår*. Om kommunikativa hinder vid en teaterhögskola. Stockholm: Stockholms universitet.
- de Saint-Georges, Ingrid, 2012: Anticipatory discourse. I: *The Encyclopedia of Applied Linguistics*. Chichester: Wiley-Blackwell. <https://orbilu.uni.lu/bitstream/10993/4486/1/Anticipatory%20discourse%20publisher%20postprint.pdf>
- Sarangi, Srikant, 2016: Activity types, discourse types and role types. Interactional hybridity in professional-client encounters. I: D. R. Miller & Paul Bayley (red.): *Hybridity in Systemic Functional Linguistics*. Sheffield: Equinox. S. 154–177.
- Scollon, Ron, 2001: *Mediated Discourse. The Nexus of Practice*. New York: Routledge.
- Scollon, Ron, 2005: The rhythmic integration of action and discourse. I: Sigrid Norris & Rodney H Jones (red.): *Discourse in Action. Introducing Mediated Discourse Analysis*. London: Routledge. S. 32–43.
- Scollon, Ron, 2008: Discourse itineraries. Nine processes of resemiotization. I: Vijay Bhatia, John Flowerdew, & Rodney H. Jones (red.): *Advances in Discourse Studies*. London: Routledge. S. 233–244.
- Scollon, Ron & Scollon, Suzie Wong, 2003: *Discourses in Place. Language in The Material World*. London: Routledge.

- Scollon, Ron & Scollon, Suzie Wong, 2004: Nexus Analysis. Discourse and the emerging Internet. London: Routledge.
- Scollon, Suzie Wong, 2001: Habitus, Consciousness, Agency and the Problem of Intention. How We Carry and are Carried by Political Discourses. I: *Folia Linguistica* 35(1–2). S. 97–130.
- Suchman, Lucy, 2000: Making a case: ‘knowledge’ and ‘routine’ work in document production. I: Paul Luff, Jon Hindmarsh & Christian Heath (red.): *Workplace studies: Recovering work practice and informing system design*. Cambridge: Cambridge Univ. Press. S. 29–45.
- Tusting, Karen, 2015: Workplace literacies and audit society. I: Julia Snell, Sara Shaw & Fiona Copland (red.): *Linguistic Ethnography. Interdisciplinary Explorations*. New York: Palgrave Macmillan. S. 51–70.
- Tusting, Karen & Barton, David, 2016: Writing disciplines. Producing disciplinary knowledge in the context of contemporary higher education. I: *Ibérica* 32. S. 15–34.
- Vetenskapsrådet, 2017: God forskningssed.
- Vygotskij, L.S., 1978: *Mind in Society. The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge: Harvard U.P.
- Wertsch, James V., 1998: *Mind as Action*. New York: Oxford University Press.
- Westerberg, Elinor, 2007: *Mutor och bestickning. En granskning av relationen mellan sjukvården och läkemedelsbranschen*. Examensarbete, Juridicum, Stockholms universitet.